

Αρης Μαραγκόπουλος

«Οι περισσότεροι ως πολιτικό αντιλαμβάνονται το “αριστερό”»

Ο συγγραφέας και εκδότης μιλά στο «Βιβλιοδρόμιο» με αφορμή την κυκλοφορία του βιβλίου του «Απάρνηση», με το οποίο συμπληρώνει την «Τριλογία των Κολυμπητών», ένα λαβυρινθικό οδοιπορικό από το πρόσφατο παρελθόν της κρίσης μέχρι το αινιγματικό σήμερα

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΤΩΝ
ΝΙΚΟ ΚΟΥΜΟΥΛΗ

Με το μυθιστόρημα «Απάρνηση» (Τόπος) που κυκλοφόρησε πρόσφατα, ο συγγραφέας και εκδότης Αρης Μαραγκόπουλος συμπληρώνει την «Τριλογία των Κολυμπητών» (έχουν προηγηθεί τα «Φλόιστ, φλόιστ, φλόισσος» και «Ω! Τι υπέροχη εκδρομή!»). Ένα λαβυρινθικό οδοιπορικό από το πρόσφατο παρελθόν της κρίσης μέχρι το αινιγματικό σήμερα. Ένας κόσμος που βρίσκεται σε αναβρασμό: καταρρέει, χρεοκοπεί. Οι άνθρωποι στο μεταίχμιο της ζωής αλλά και της πνευματικής τους επιβίωσης συνεχίζουν να προβληματίζονται, να ερωτεύονται, να στοχάζονται πάνω στις απώλειες, να γίνονται αποδέκτες μάρτυρες της απορρύθμισης σε κοινωνικό επίπεδο, αλλά και της όποιας ανάταξης.

Μέσα από μια θραυσματική, τεμαχισμένη – επηρεασμένη από το ύφος του Τζέιμς Τζόις – αφήγηση, ο Μαραγκόπουλος μας συστήνει ξανά – και από άλλη οπτική γωνία – τους χειμερινούς κολυμπητές των προηγούμενων βιβλίων της τριλογίας. Οι οποίοι ίσως να βρίσκονται σε ένα τελικό σταυροδρόμι του βίου τους, ενώ παράλληλα ο συγγραφέας «εξετάζει» τι μέχρι τώρα πορεία τους. Ο αρχιτέκτονας που ακολουθεί μια ροκ φωτογράφο στη Νέα Υόρκη, ο συνταξιούχος δάσκαλος που ασχολείται με τη μαναβική, η αιχμάλωτη στην ψυχική πάλη, η πρόσφυγας από την Τουρκία και άλλοι συνθέτουν ένα παγκοσμιοποιημένο κοινόβιο, που βρίσκεται όμως να κατοικεί σε ένα αντιπαγκοσμιοποιημένο πεδίο. Ανάλογα με τις δυνάμεις που υπάρχουν διαθέσιμες, ο καθένας και η καθεμία αποτελούν ένα μπουλούκι – με τη θεατρική, κοινοτική έννοια – αντικοινοφορμιστικής σκέψης και διάθεσης. Ανάμεσα στη φυσική ροή της αφήγησης παρεμβάλλονται βινιέτες που «αναμεταδίδουν» μια σειρά από πρόσφατα γεγονότα που απασχολούν ακόμη την κοινή γνώμη. Ένα βιβλίο που δίνει την αίσθηση μιας γενιάς που σκέφτεται από την απ’ έξω.

Ποια είναι τα κύρια πνευματικά χαρακτηριστικά και κατ’ επέκταση πολιτικά της παρατεταμένης κρίσιμης περιόδου; Τι βλέπετε να έχει προκύψει τα τελευταία χρόνια και προς ποια κατεύθυνση;

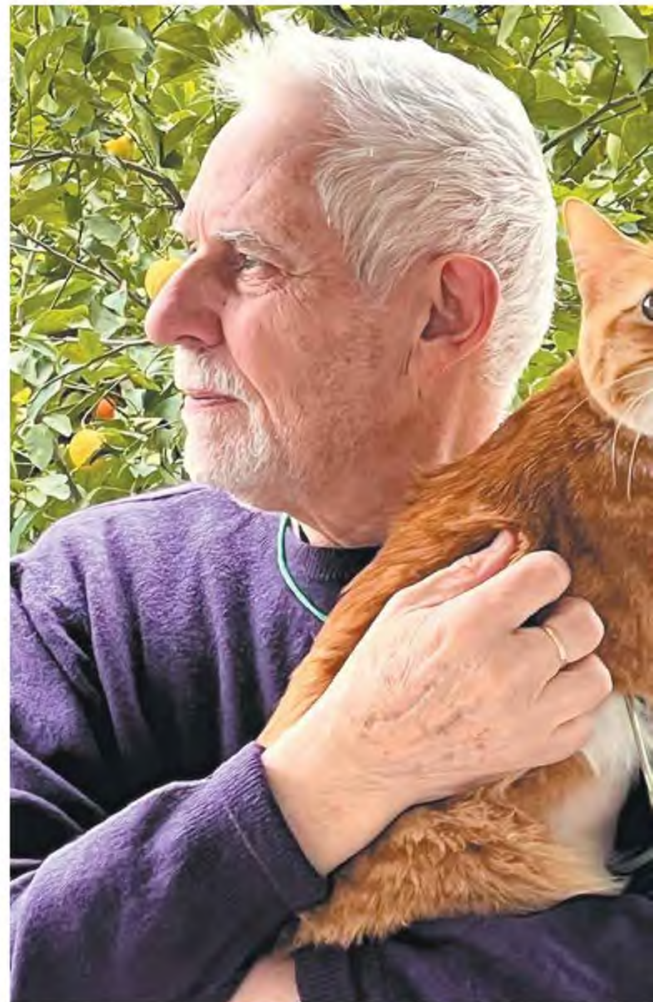
Το προσδόκιμο ζωής κάθε λαού ορίζεται από τον βαθμό ελευθερίας του να παράγει τα αναγκαία για τον βίο, από το ψωμί έως την κουλούρα και το ήθος του. Όταν ένας λαός απαρνιέται εξ ολοκλήρου αυτόν τον παραγωγικό εαυτό του και παραδίδεται αμαχητί στην όποια «ξένη βοήθεια», σβήνει απ’ τον χάρτη όπως ένα καμένο δάσος. Στη θέση του εγκαθίσταται η ακαλλιέργητη σκέψη, η αφασιική τυφλότητα, η άγνοια της Ιστορίας, η επιπλάστη είδηση, η διάφθορα ως αρετή. Κοντά μισό αιώνα τώρα, αντί να καλλιεργούμε επιμελώς τα αναγκαία για τον αυτόχthon βίο μας, παραδινόμαστε άπραγοι στο αναλφάβητο, εισαγόμενο τίποτε: fast food, fast fuck, fast read, easy money – αυτή η παγκοσμιοποιημένη μονοκαλλιέργεια παρασιτεί στο έδαφος όπου κάποτε ανθούσαν συλλογική γνώση, αυθεντική πνευματικότητα, κοινοτική αλληλεγγύη, αυτό που στην «Απάρνηση» αποκαλείται «λαϊκό πανεπιστήμιο». Συμπεράσμα: πεθαίνουμε ως (τουριστική) χώρα.

Μπορεί να ακούγεται κλισέ, αλλά εσείς πώς ορίζετε το πολιτικό στη λογοτεχνία; Ποια είναι τα κριτήριά σας;

Απαντώ κι εγώ με ένα κλισέ: δεν υπάρχει έργο τέχνης που δεν είναι πολιτικό. Με την ευρεία έννοια, ότι ανταποκρίνεται στη ζωτική ανθρώπινη ανάγκη για αλήθεια και ομορφιά. Βεβαίως, οι περισσότεροι ως πολιτικό αντιλαμβάνονται αποκλειστικά το «αριστερό» έργο. Διορθώνω αυτή τη στενότερη έννοια ορίζοντας ως πολιτικό το έργο που σε κάθε αφήγησή του κόσμου αναδεικνύει με πειστική τέχνη ως πρωταγωνιστή τον παράγοντα Ιστορία.

Το πρόσφατο μυθιστόρημά σας «Απάρνηση» ολοκληρώνει την «Τριλογία των Κολυμπητών». Πείτε μας τους αξόνες που πλαισιώνουν την τριλογία...

Κύριο θέμα της τριλογίας, με τους εκτενείς «καταλόγους» αυθεντικών ή αλθοφανών τεκμηρίων («χαρτογραφούν» το κρίσιμο διάστημα

από το 2012 έως σήμερα), είναι η αποικιοποι-μένη καθημερινότητά μας. Αυτή που ορίζουν η Γκουγκλ, η Αμάζον, η Μπάγιερ, η Μονσάντο και εσχάτως η ΤΝ. Η τριλογία αναδεικνύει αυτή την πραγματικότητα στην ελληνική της συνθήκη: με αφηνιαστική δεσπόζουσα τη θάλασσα. Στο «Φλόιστ, φλόιστ, φλόισσος» οι ηλίκιωμένοι ήρωες, στα πρώτα χρόνια της κρίσης, κολυμπούν στα νερά ενός θανάσιμου ερωτικού Σαρωνικού που στο «Ω! Τι υπέροχη εκδρομή!» μετακινείται βαθμιαία στη Θάλασσα των Σαργασσών, μια ανεξάντλητη περιοχή κριτικού ανθρωπισμού, η οποία, στην «Απάρνηση», ως κοινός τόπος αλληλεγγύης μαθητείας ελευθερώνει τους νεότερους ήρωες στο αβέβαιο, πλιν ακριβά κερδισμένο μέλλον τους...

Τι εκπροσωπεί αυτό το διευρυμένο κοινόβιο (που απαριζείται από εργάτες, διανοούμενους αλλά και μετανάστες), καθώς αποτελεί τον φέροντα οργανισμό του βιβλίου;

Δεν πρόκειται για συμβατικό κοινόβιο με παγιωμένα ιδεολογικά χαρακτηριστικά. Η ομορφιά αυτού του κοινobίου έγκειται στην ανομοιογένειά του, στη συμπεριληπτικότητα του, στις συγκρούσεις του. Είναι αποτέλεσμα της (ιδιότροπης) ελληνικής συνθήκης που ανέφερα παραπάνω. Συγκροτείται απροσχεδίαστα ως

σανίδα σωτηρίας σε χώρα που βυθίζεται στην ίδια της τη θάλασσα. Τα μέλη του συνδέει άρρηκτα ένα κοινό χαρακτηριστικό: αποδέχονται τον άλλον ως αυτό που είναι, όχι ως αυτό που θα ήθελαν να είναι. Αυτό σημαίνει ότι, στην εξέλιξη της πλοκής, ο καθένας τους δοκιμάζεται μέσα από δύσκολες υπερβάσεις προκειμένου να απαρνηθεί τον κατά περίπτωση ακαλλιέργητο, ρατσιστή, ξενόφοβο, μικροαστό ελληνικό εαυτό του.

Η αφήγησή σας ξεχωρίζει από τα τρέχοντα δεδομένα. Αφαιρετικές βινιέτες που συνθέτουν ένα «ντοκιμαντέρ» για το πώς αντιλαμβάνεστε τον κόσμο σήμερα. Μπορείτε να πείτε περισσότερα για την αφηνιαστική σας προέγγιση;

Οι βινιέτες αισθημάτων, καμιάν, διεκδικήσεων, μικροιστοριών των πρώων καταγραφών περίπου ως αρχαιολογικά ευρήματα. Ωσάν δηλαδή το παρόν μας να έχει προ πολλού καταστεί ανιστόρητο παρελθόν, οπότε απαιτεί τη συνδρομή της αρχαιολογικής σκαπάνης για να το κατανοήσουμε. Η Ιστορία του μέλλοντος θα καταγράψει την εποχή μας. Πώς θα την καταγράψει; Πώς θα μιλήσει για τη μητέρα που έχασε την κόρη της επειδή κάποιος φονταμενταλιστής άρχισε να πυροβολεί τυφλά σε αγορά της Λυτικής Ευρώ-

Ο 77χρονος Αρης Μαραγκόπουλος, εδώ φωτογραφισμένος με τον αγαπημένο του γάτο, τον Τζόις, έχει εκδώσει περισσότερα από είκοσι βιβλία πεζογραφίας, κριτικής και τέχνης, και πάνω από δέκα μεταφράσεις (από τα γαλλικά και τα αγγλικά). Ασκεί κριτική σε θέματα κουλτούρας, ιδεών και πολιτισμού στον Τύπο. Είναι ιδρυτικό στέλεχος των εκδόσεων Τόπος

της; Πώς θα μιλήσει για το ταλαντούχο αγόρι στη Γάζα που έπαιζε βιολί από πέντε ετών και που στα οκτώ του χρόνια μια οβίδα τού έκοψε τα χέρια; Πώς θα χωθεί βαθιά στα σπίτια όπου κάποτε ζούσαν 57 άνθρωποι ώστε να καταγράψει μέσα από τις καρβουνιασμένες ψυχές των δικών τους το ανεπούλωτο εθνικό τραύμα; Η Ιστορία καλπάζει, τρέχει πιο γρήγορα από εμάς. Το βιβλίο επιχειρεί, με τον τρόπο του «καρέ φιξ», να σταματήσει για λίγο τη μεντιατική ροή των γεγονότων, επιτρέποντας στον αναγνώστη να αναστοχαστεί το παρόν του ως μέλλον.

Μία από τις έννοιες που σας απασχολούν είναι η αριστερή μελαγχολία α λά Εντσο Τραβέρσο. Ποιο το περιεχόμενο αυτής και πού απευθύνεται;

Αντίκω σε μια γενιά που η αριστερή της πλευρά βιώνει το τραύμα του 1989: τη συντριβή της κοινωνικής Ουτοπίας και την εν δόξη απώθησή της στην ιστορική μνήμη. Οπότε, η αδυναμία της γενιάς αυτής, και κυρίως των απογόνων της, να «ονειρευτεί» ξανά το μέλλον μέσα από τη δυναμική του «αριστερού πένθους», όπως προτείνει ο Τραβέρσο, με στοιχειώνει ανέκαθεν. Σε όλα τα μυθιστορήματά μου (και εμφανώς στην «Τριλογία των Κολυμπητών») ο αναγνώστης σταθερά (προ)καλείται να φαντασισθεί εκ νέου την Ουτοπία υπερβαίνοντας την αδυσώππη μελαγχολική συνθήκη του παρόντος μας – αυτήν που στην «Απάρνηση» συμβολίζει το «σάβανο - τραχανάς».

Στην «Απάρνηση» πραγματοποιείται κι ένα άτυπο «προσκλητήριο θανόντων» μιας ολόκληρης γενιάς. Πώς σας προκύπτει αυτό;

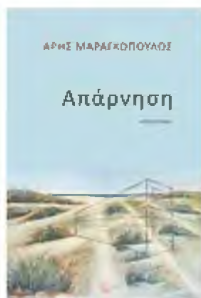
Αποτελεί βεβαίωση ληξιαρχικής πράξης της γενιάς μου. Και φόρος τιμής. Πώς αλλιώς; Ως γνωστόν, πολλών ανθρώπων τα έργα μας. Πολύων και ωραίων.

Τι μπορεί να κατακτηθεί με διεκδικήσεις σήμερα; Σε μια πολλαπλή δημόσια σφαίρα με καταρρεύσεις και εργαλεία παλιά. Το «σάβανο - τραχανάς» αναστρέφεται;

Οι αναχρονιστικές, γερασμένες δομές έθρεψαν το καταθλιπτικό «σάβανο - τραχανά». Αλλά το γερασμένο τέρας της κοινωνίας μας κλείνει τον κύκλο του, αργοπεθαίνει. Μαζί του συμπαράσχει όλα τα απηχαιωμένα «εργαλεία» δεξιά και αριστερά. Αυτό συμβαίνει τώρα. Στον σημερινό παγκοσμιοποιημένο κόσμο κανείς δεν είναι ευχαριστημένος. Κανείς. Ούτε αυτοί που τον κυβερνούν. Το «σάβανο - τραχανάς» διαλύεται, σίπεται. Αργά, βασανιστικά. Κανείς, βεβαίως, δεν γνωρίζει τη συνέχεια. Δεν είναι κακό αυτό. Επιτρέπει νέες προσδοκίες. Ετσι προχωρεί ο κόσμος.

Υστερα από τόσα χρόνια στη συγγραφή και στις εκδόσεις, τι έχει αλλάξει, χαθεί ή κερδηθεί για εσάς; Τελικά τι μένει από το κοσκίνισμα;

Σήμερα, περισσότερο από ποτέ, είναι ορατή η ανάγκη για μια επιτελεστική τέχνη που θα εμπνέει ξανά την Ουτοπία. Οι καιροί απαιτούν μια ριζοσπαστική αναπαράσταση του Πραγματικού σε άμεση σύγκρουση με τη γερασμένη, εικονική / διαδικτυακή / τηλεοπτική αναπαράστασή του. Οι νέοι άνθρωποι, οι καλύτεροι ποιητές, πεζογράφοι, εικαστικοί, χορευτές, το πραγματώνουν ήδη αυτό. Αυτοί ενέπνευσαν την «Απάρνηση», αυτοί, ως πρωτοπορία, θα καταλύσουν την επικράτεια του «σάβανου - τραχανά»!

Αρης Μαραγκόπουλος
ΑΠΑΡΝΗΣΗ
Εκδ. Τόπος, 2025, σελ. 376
Τιμή 16,50 ευρώ